

การรักษาสังจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนยุคสายกลาง

The Being on “Sacca”

According to the Moderate Postmodern Philosophical Concepts

ชุมพล ชนนวนนท์

Chumpol Chananon

รวิช ตาแก้ว

Ravich Takaew

สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Philosophy and Ethics Program,

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Email : s61584934003@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 16 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 16 มกราคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 กุมภาพันธ์ 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญาด้วยวิธีวิธีและวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิเคราะห์การรักษาสังจะตามหลักปรัชญาหลังนยุคสายกลาง ผลการวิจัยพบว่า การรักษาสังจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนยุคสายกลางเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีโดยมีเป้าหมายคือความสุขแท้ตามความเป็นจริง และตอบคำถามของฝ่ายตรงข้ามที่ยืนยันว่า การรักษาสังจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาด้วยคำสอนของศาสดาเท่านั้นถึงจะเป็นความดีแท้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพบว่า 1) การรักษาสังจะจากคำสอนของศาสดาทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจจากตนเองเป็นฐานด้วย 2) ผู้รักษาสังจะต้องปฏิบัติและสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่าผลที่ได้เป็นเช่นไร ความสัมพันธ์ระหว่างสังจะกับตัวผู้รักษาสังจะจึงจะส่งผลให้ประจักษ์ได้ 3) ผลจากการรักษาสังจะ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้สึกว่าได้มีความสุขจากใจของตนเองที่ได้กระทำ การรักษาสังจะ ไม่ใช่เพียงศรัทธาโดยที่ไม่รู้สึกหรือคิดเอา 4) ความสุขแท้จากศาสนาจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความจริง ความดี ความงาม ที่ส่งผลให้เฉพาะบุคคลผู้รักษาสังจะได้รับเฉพาะตน 5) คำสอนของศาสดาจึงเป็นเหมือนคู่มือหรือแผนที่ให้แก่ผู้ที่สนใจศรัทธาไปฝึกปฏิบัติ ไม่ควรนำมาอ้างอิงคำประกันความถูกต้องหรือยกตนข่มท่านว่าดีกว่า สูงส่งกว่า หรือบริสุทธิ์กว่า โดยไม่สนใจต่อสังจะในบริบทอื่น ๆ

คำสำคัญ: การรักษาสังจะ, ความสุขแท้, ปรัชญาหลังนยุคสายกลาง

ABSTRACT

This research is philosophical research by dialectical and discursive method. The objectives were to: an analytic, appreciative and applicative study the being on “Sacca” according to the Moderate postmodern philosophy. The research results showed that the being on Sacca (keep the word) based on postmodern philosophy fosters the capacity for creation, adaptation, collaboration and seeking the pursuit of an improvement in a good quality of life with the aim of authentic happiness, and answering questions of the opponents who confirmed that keeping the word for improving the quality of life must come from religion and only with the teachings of the Prophet can be true goodness. The discussion revealed: 1) That keeping the word directly or indirectly from the prophets’ teachings also requires a foundation in one’s own knowledge and understanding. 2) The people who keep the word must practice and investigate till they are aware of the results. 3) The causal link between the truth and the person who keeps his word can be an objectively positive result. As a result of keeping the word, practitioners must feel good and happy from their own hearts that they got from practicing being on Sacca. It goes beyond faith devoid of feeling or thinking. 4) Authentic happiness from religion is therefore the relationship between truth, goodness, and beauty that arises exclusively in those who keep the word personally. 5) Thus, the Prophet's teachings are like guides or maps for those who are interested in faith to practice. It should not be used as a reference or guarantee the correctness or to exalt yourself as being better, superior, or purer without considering Sacca in other contexts.

Keywords: The being on Sacca, Authentic Happiness, Moderate Postmodern Philosophy

1. บทนำ

จากการดำเนินชีวิตที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมานานคุณธรรมข้อหนึ่งที่ผู้วิจัยยึดถือมาตลอดในการดำเนินชีวิตคือ “สัจจะ” จากการที่เป็นคนมีสัจจะ (Faithful people) ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นคงไม่ว่าจะต้องเผชิญกับความทุกข์หรือความทุกข์ที่สลับเปลี่ยนผ่านกันเข้ามาในชีวิตแต่ละช่วง อาจเรียกได้ว่าสัจจะเป็นภูมิคุ้มกันความทุกข์ใจ และเป็นกำลังใจขับเคลื่อนชีวิตที่ส่งผลให้ส่วนของร่างกายมีกำลัง active ไม่เหงามองยอเศร้าซึม แต่เพื่อนร่วมงานบางคนมีเป้าหมายชีวิตอยู่ที่ความก้าวหน้าทางการเงิน ยศ ตำแหน่ง เมื่อพบกับความผิดหวังในชีวิตก็จมไปกับความทุกข์ บางคนถึงกับส่งผลให้กลายเป็นคนทำงานแบบเช้าชาม เย็นชาม เพราะคิดว่าทำดีไปก็ไม่ได้เลื่อนขั้นอยู่ดี จากการที่แต่ละคนเลือกยึดถือสัจจะที่ต่างกัน ส่งผลให้มีเป้าหมายของชีวิตที่ต่างกัน เห็น

ความจริง ความงาม และความดีที่แตกต่างกัน จนส่งผลให้ความสุขของชีวิตที่ต่างกัน ถึงแม้จะมีคุณภาพและปริมาณของปัจจัย 4 พื้นฐานที่พอ ๆ กันก็ตาม

ในสมัยโบราณการรักษาสัจจะเป็นหลักธรรมที่สำคัญหรือเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีในการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น หลักพร้าธรรม 4 ของโลกตะวันออก หรือหลักคุณธรรมบานพับ (Cardinal virtues) ของโลกตะวันตก แต่การรักษาสัจจะเป็นนั้นจะส่งผลทำให้ชีวิตมีความสุขจริงหรือไม่ ในทางปรัชญาเชื่อว่า จะต้องพิจารณาความสุขนั้นให้ชัดแจ้ง เนื่องจากความสุขนั้นมีทั้งความสุขแท้ (authentic happiness) และความสุขไม่แท้ (inauthentic happiness) ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอภิปรายที่ยังถกเถียงกันได้ ดังเช่นที่ Amartya Sen (1982) ได้ยกตัวอย่างถึงกรณีของภรรยาที่ถูกล้างสมองให้เชื่อว่าการรักษาสัจจะเป็นที่ถูกจำกัดไว้ตามธรรมเนียมอันเดียวนั้นเป็นชีวิตที่เหมาะสมแล้วสำหรับผู้หญิง ในเรื่อง “ภรรยาที่ไร้เกียรติ และไร้ความกล้า”สตรีจึงควรมีความสุขกับชีวิตเช่นนั้นซึ่งกลายเป็นแนวคิดความพึงพอใจทั้งชีวิต (eudaimonism) ย่อมเสนอให้ภรรยารักษาสัจจะเป็นเพื่อที่จะมีความสุขกับคุณภาพชีวิตเช่นนั้น) อีกทั้งยังมีคำสอนเรื่องความสุข-ความทุกข์ของพระพุทธศาสนาที่เน้นการจัดความทุกข์ด้วยหลักอริยสัจเป็นสำคัญ และมีการจำแนกความสุขเป็นโลกียสุข (worldly happiness) และโลกุตระสุข (transcendental happiness) ซึ่งคล้ายกันกับแนวคิดเรื่องความสุขแท้ และความสุขไม่แท้ของกระแสปรัชญาตะวันตกเพื่อการเข้าใจความสุขแท้ ดังนั้น ความเข้าใจสัจจะเป็นที่ต่างกันทำให้มนุษย์มองปัญหาไม่เหมือนกัน การรักษาสัจจะเป็นเพื่อความสุขแท้ของมนุษย์จึงมีมุมมองที่ต่างกัน

การรักษาสัจจะเป็นจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับความสุขในชีวิตของชีวิต ซึ่งในปัจจุบันจากกระแสของมนุษยนิยมทำให้มีการเรียกร้องให้สังคมเปิดกว้างและยอมรับเสรีภาพทางความคิดอย่างไม่มีขีดจำกัด เช่น สามารถเลือกเพศสภาพของตนได้ตามใจชอบ สามารถวิพากษ์วิจารณ์ใครก็ได้ตามใจชอบ สามารถใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ ฯลฯ อาจเรียกได้ว่าสัจจะเป็นคือความพึงพอใจส่วนบุคคล ในฐานะที่เป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ละบุคคลจึงสามารถเลือกถือสัจจะเป็นที่ตนพอใจได้อย่างเสรีไม่มีผิดไม่มีถูก แนวคิดเสรีภาพสุดขั้วนี้ไปกระทบกับวิถีชีวิตแบบเดิมที่มีกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จึงทำให้มีกระแสที่ต้องการทำให้ชัดเจนแบบเดิมแท้ขึ้นมาต้านกระแสเสรีภาพแบบสุดขั้ว ความต้องการความจริงแท้ทำให้เกิดการคัดทั้งความจริงที่ขยายต่อเติมจากความจริงต้นฉบับเป็นฝ่ายที่เห็นต่างว่า การรักษาสัจจะเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาด้วย คำสอนของศาสนาเท่านั้นถึงจะเป็นความดีแท้ เพราะ การรักษาสัจจะเป็นจากบุคคลทั่วไปหรือปุถุชนมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเข้าใจผิดสูงทำให้ไม่สามารถไปถึงขั้นความดีแท้ได้ เพราะไม่สามารถเข้าถึงความจริงสูงสุดหรือปรมาตมสัจจะได้แบบศาสดา การรักษาสัจจะเป็นเป็นเกณฑ์ความดีตามประสบการณ์หรือความคิดเห็นของตนจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะทำให้เกิดความวุ่นวายและเสียหาย ทั้งแก่ตนและผู้อื่น แต่ทั้งนี้ฝ่ายผู้วิจัยเชื่อว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนั้นมีใช่เพียงการรักษาสัจจะเป็นด้วยความยึดมั่นถือมั่น แต่เป็นการวิเคราะห์ด้วยปัญญา วิจัยในคุณค่าความดีและวิธานไปปฏิบัติด้วยพลังแห่งการสร้างสรรค์ การปรับตัว การร่วมมือและการแสวงหา ซึ่งจะทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้นไปเรื่อย ๆ เพื่อความสุขแท้ ดังนี้ จึงน่าสนใจที่จะนำเหตุผลของทั้งสองฝ่ายมาถกปัญหากัน

ปรัชญาหลังนวยุคเชื่อว่า สัจจะเป็นของแต่ละบุคคลเป็นเรื่องที่แต่ละคนสร้างขึ้นเองในสมอง เพื่อให้ตรงกับโลกภายนอก ซึ่งการรู้ในสมองอาจไม่ตรงกันบ้างของแต่ละคน จึงต้องมานั่งคุยกันเพื่อให้เห็นว่า ต่างคนต่างก็มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง โลกภายนอกมีระบบเครือข่ายหรือไม่ ก็มีความเชื่อว่าน่าจะมีระบบของมัน เรา

รู้ได้เพียงส่วนหนึ่งและต้องหาความรู้ใหม่เรื่อยไป เพราะโลกภายนอกพัฒนาไปเรื่อย ๆ แต่ทั้งนี้การรักษาสังฆะที่แต่ละบุคคลตัดสินใจเลือกนั้นเมื่อมีเป้าหมายที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสุขแท้ตามความเป็นจริง จึงควรเปิดโอกาสให้กับตนเองและผู้อื่นได้ตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ เพื่อจะได้พิสูจน์สังฆะที่ตนเชื่ออยู่ว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริงหรือไม่ เพียงใด และในขณะเดียวกัน ก็พิจารณาในส่วนดีของทุก ๆ ทาง หากเห็นว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ก็ควรน้อมรับนำมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราให้สูงขึ้นต่อไป (กิริติ บุญเจือ, 2545: 199) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการรักษาสังฆะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปรัชญาเพื่อหาคำตอบใหม่ที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้และมีเหตุผลเหนือกว่าทุกฝ่าย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัยและวิธนาการรักษาสังฆะตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางปรัชญาด้วย วิภาษวิธี (dialectical) และวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discursive) จากข้อมูล (data) เอกสาร (document) และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยผ่านการตีความตามหลักวิชาการโดยการตั้งคำถามที่อาจจะตอบได้หลายคำตอบที่เป็นไปได้ นำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งสองฝ่ายพร้อมทั้งรับฟังเหตุผลที่สนับสนุนแต่ละคำตอบเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่ทำได้แล้วจึงเสนอเนื้อหาวิจัยด้วยการวิเคราะห์ วิจัย และวิธนาการ

4. ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาและตีความการรักษาสังฆะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง พบว่า

1. สรุปเหตุผลของฝ่ายตรงข้าม

การรักษาสังฆะตามคำสอนของศาสนาเป็นความดีแท้ที่สามารถนำไปสู่ความสุขแท้ได้ การรักษาสังฆะที่ถูกต้องจึงต้องเข้าใจตามภาษาที่ศาสนาสื่อสารตรง ๆ จากภาษาดั้งเดิมหรือจากตัว Text ในแบบต้นฉบับจึงจะสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสุขแท้ได้อย่างไม่ผิดเพี้ยนตามวัตถุประสงค์ของศาสนา ดังนั้นความสุขแท้ที่ถูกต้องตามความดีสูงสุดจึงเป็นสิ่งที่มิสอนในระดับศาสนาเท่านั้น เพราะมาจากปัญญาขั้นสูงสุดของศาสนา กระบวนการในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในโลกนี้ที่มนุษย์ยังต้องแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาอำนวยความสะดวกตามยุคตามสมัยให้มีชีวิตรอดปลอดภัยแลมั่นคงนั้นไม่เป็นความสุขแท้ เป็นเพียงความสุขระดับชั่วคราวเท่านั้น ไม่สามารถไปถึงขั้นดับทุกข์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้จากสาเหตุของปัญหามนุษย์เราต้องการความมั่นใจว่าความรู้บางอย่างมีความจริงแน่นอน ไม่หลวมตัว ไม่หลงผิด เพราะเป็นส่วนได้ส่วนเสียของชีวิต และควรจะมีศรัทธาเสียสละให้ได้หรือไม่ มนุษย์จึงต้องการคำสอนจากศาสนาที่เป็นความดีแท้ สามารถนำไปปฏิบัติในการรักษาสังฆะให้ได้ผลเป็นความสุขแท้ เพราะ สังฆะที่สูงกว่าคำสอนของศาสนาไม่มี ถ้ามีจริงศาสนาก็พุดผิด แต่ศาสนาพุดผิดไม่ได้ ศาสนิกต้องยืนยันในคำสอนของศาสนา ในเมื่อมีศาสนาเป็นสรณะ ก็ต้องมีศรัทธาที่มั่นคง ต้องเชื่อ ต้องวัดไปเลยว่าเป็นอะไร ด้วยเหตุนี้ การรักษาสังฆะจึงไม่จำเป็นต้อง

เชื่อผู้อื่นนอกจากศาสดา เพราะความรู้จากศาสดาเป็นอันติมะสัจจะ การรักษาสัจจะแบบอื่นแม้จะสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุขได้ก็ตาม แต่ก็ยังไม่เป็นความสุขแท้ เป็นเพียงความสุขชั่วคราวเท่านั้น

2. สรุปวิจารณ์เหตุผลของฝ่ายตรงข้าม

การรักษาสัจจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจากศาสดา ผ่านภาษาดั้งเดิมหรือจากตัว Text ในแบบต้นฉบับนั้นสำหรับผู้ศรัทธาคงไม่มีใครสงสัยในปัญญาของศาสดา แต่การนำคำสอนของศาสดานำมาอ้างต่อนั้นยังน่าสงสัยว่าจะเข้าใจเจตนารมณ์ของศาสดาได้แค่ไหน ตอบตามความเป็นจริงเลยคือผู้ที่ไม่ได้เป็นศาสดาคงไม่สามารถเข้าใจศาสดาได้ทั้งหมด ดังนั้นการที่ตนเองเป็นผู้รับสารหรือรักษาสัจจะทั้งทางตรงหรือทางอ้อมนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของตนเองเป็นฐานด้วย ผู้รักษาสัจจะต้องปฏิบัติและสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่าผลที่ได้เป็นเช่นไร ความสัมพันธ์ระหว่างสัจจะกับตัวผู้รักษาสัจจะจึงจะส่งผลให้ประจักษ์ได้ ทำให้การรักษาสัจจะนั้นส่งผลให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกดีและมีความสุขจากใจของตนเองที่ได้กระทำการรักษาสัจจะ ไม่ใช่เพียงศรัทธาโดยที่ไม่รู้สึกหรือคิดเอา ความสุขที่เกิดขึ้นจากการรักษาสัจจะจึงเป็นความสุขแท้ตามความเป็นจริง ดังนั้น ความสุขแท้จากศาสนาจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความจริง ความดี ความงาม ที่ส่งผลให้เฉพาะบุคคลผู้รักษาสัจจะได้รับเฉพาะตน ด้วยเหตุนี้ คำสอนของศาสดาเป็นเหมือนคู่มือหรือแผนที่ให้ผู้ที่สนใจไปลองปฏิบัติ ไม่ใช่นำมาอ้างอิงความถูกต้องหรือยกตนข่มท่านว่าดีกว่า สูงส่งว่า บริสุทธ์กว่า การรักษาสัจจะจึงไม่ควรนำคำสอนของศาสดาไปเป็นเครื่องมือตัดสินสัจจะของผู้อื่นว่าผิดหรือถูก และหากยิ่งยึดติดยึดถูกเข้มข้นมากขึ้นโดยไม่สามารถปล่อยวางได้จะทำให้อยู่ร่วมกับสังคมยากขึ้น มองเห็นอะไรที่เกิดขึ้นในสังคมก็ผิดไปหมดเพราะไม่สอดคล้องกับคำสอนของศาสดา ทำให้เกิดความไม่สมดุลในการดำเนินชีวิตยุคปัจจุบันที่มีความแตกต่างหลากหลาย การรักษาสัจจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศาสนาด้วยคำสอนของศาสดาจึงมีเป้าหมายให้เข้าใจโลก ไม่ใช่ละทิ้งโลกหรือตัดสินโลกด้วยความดีแท้

3. เหตุผลสนับสนุนคำตอบวิจัย

การรักษาสัจจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง มีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการมุ่งความสุขแท้ตามความเป็นจริง (Authentic Happiness according to reality) เป็นการเน้นการตีความตามสัญญาตณมณุษย์ที่มีปัญญาเป็นตัวนำ คือการสนใจในความสุขและความทุกข์ของตนเอง/ของผู้อื่น/ของสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิด/ด้วยภาษา/ด้วยการกระทำทุกครั้งที่มีการตีความดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้น ย่อมหมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีความสุขของผู้ตีความ มีศักยภาพที่จะบัลลาลความสุขแท้ตามความเป็นจริงแก่ผู้ที่เข้าใจตามระดับความจริงของสิ่งนั้น ความสนใจในความสุขและความทุกข์ของผู้อื่น/สิ่งอื่นสามารถทำได้ใน 4 ลักษณะตามกาละและเทศะที่เหมาะสม คือ 1) พลังสร้างสรรค์หรือการสร้างสรรค์ (Creativity) การสร้างสรรค์คือการคิดหรือทำสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นการเพิ่มความก้าวหน้าแก่มนุษยชาติ เปิดโอกาสให้มีการประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์โดยทั่วไป แต่ถ้าเกิดโทษก็ต้องการปรับตัว 2) พลังปรับตัวหรือการปรับตัว (Adaptivity) คือ การดัดแปลง การประยุกต์ใช้ให้มีคุณ ปราศจากโทษ หรือดัดแปลงโทษให้เป็นคุณ 3) พลังร่วมมือหรือการร่วมมือ (Collaboration) เป็นการประสานความร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วม (participation) ซึ่งมีอยู่หลายระดับ 4) พลังแสวงหา (Requisitivity) เป็นศักยภาพทางปัญญาที่สามารถคิดค้นหาสิ่งที่ขาดหายไปเพิ่มเติมให้กับชีวิตอยู่เสมอ พลังแห่งการแสวงหานี้นอกจากจะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งในโลกนี้แล้ว ยังมีศักยภาพในการสามารถเข้าใจถึงโลกหน้าด้วยการหยั่งรู้อีกด้วย การพัฒนาใน

ลักษณะนี้จะควบคู่ไปกับการพัฒนาความสุข ซึ่งเป็นความสุขทั้งของตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแบบนี้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. สรุปผล

การรักษาสังจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในปัจจุบันให้เกิดความสมดุลกับความจริงที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง แต่ก็ไม่ได้ปิดกั้นการมีเป้าหมายหลักสูงสุดแบบศาสนาที่เน้นความสุขสมบูรณ์หรือนิรันดร์เป็นหลัก เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีเป้าหมายของชีวิตแตกต่างกันไป แต่การยึดติดกับเป้าหมายจนลืมมองความจริงอื่นที่อยู่รอบข้างก็อาจก่อปัญหาให้กับผู้อื่นได้ ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจึงเสนอให้ยึดเหนี่ยวแต่ไม่ยึดติดและเสนอพลัง 4 เพื่อให้แต่ละบุคคลมีใจเปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดของผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสิน แต่ให้เกียรติ ให้การยอมรับ ทำความเข้าใจในความรู้และความสามารถที่หลากหลายของมนุษย์

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลผ่านวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเหตุผลระหว่างสองฝ่ายคือฝ่ายที่เชื่อว่าการรักษาสังจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาด้วยคำสอนของศาสดาเท่านั้นถึงจะเป็นความดีแท้และฝ่ายกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางไว้ ดังนี้

การตีความสังจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง อภิปรายผลได้ว่าจากที่ฝ่ายตรงข้ามได้เสนอเหตุผลไว้ว่า การรักษาสังจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาด้วยคำสอนของศาสดาเท่านั้นถึงจะเป็นความดีแท้ ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ สังจะจากศาสนาชั้นความดีแท้ที่จะสามารถนำไปสู่ความสุขแท้นั้นไม่สามารถเข้าถึงได้จากวิธีคิดแบบปรัชญาหรือวิธีการพิสูจน์ทดลองแบบวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การรักษาสังจะจากบุคคลทั่วไปหรือปุถุชนจึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเข้าใจผิดสูงไม่สามารถไปถึงขั้นดีแท้ เพราะไม่สามารถแยกแยะสมมติสังจะกับปรมาตมสังจะได้แบบศาสดา การรักษาสังจะซึ่งเป็นเกณฑ์ความดีตามประสบการณ์หรือความคิดเห็นของตนจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะทำให้เกิดความวุ่นวายและเสียหาย ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ธรรมะบทหนึ่งแต่ละคนอาจตีความได้ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเมื่อพระสาวกอธิบายธรรมะจึงเป็นไปได้ที่จะสอนผิดโดยไม่ตั้งใจ แต่ก็เป็นไปได้ที่จะสอนได้ถูกต้องแล้ว จึงไม่ควรจะนำคำพูดของพระสาวกมาใช้ในการตีความถูกต้อง การการันตีความถูกต้องแบบ 100% ต้องอ้างคำสอนของศาสดา เพราะความแตกต่างระหว่างศาสดากับบุคคลทั่วไปในพุทธศาสนามีระดับที่ต่างกันชัดเจน ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559: 306) อธิบายไว้ ดังนี้ ความเป็นพระพุทธรเจ้าต้องมีพุทธคุณ 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัญญาคุณ (พระคุณคือพระปัญญา wisdom) 2) วิสุทธิคุณ (พระคุณคือความบริสุทธิ์ purity) 3). กรุณาคุณ (พระคุณคือพระมหากรุณา compassion) ด้วยเหตุนี้มนุษย์ทั่วไปสามารถเข้าใจปรมาตมสังจะได้ยากจึงต้องพึ่งพระศาสดา การรักษาสังจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาถึงจะเป็นสุขแท้ผ่านคำสอนของศาสดา เพราะศาสดาท่านมีปัญญาสูงสุดเกินกว่าระดับสาวกหรือบุคคลทั่วไปจะเข้าถึงสังจะระดับสูงสุดได้

เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามดูเหมือนว่า “การรักษาสังจะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมาจากศาสนาด้วยคำสอนของศาสดาเท่านั้นถึงจะเป็นความดีแท้” เพราะสังจะที่ศาสดานำมาสอนด้วยคุณ 3 ประการเป็นสิ่งสูงส่ง การรักษาสังจะตามคำสอนของศาสดาจึงเป็นความดีแท้ที่สามารถนำไปสู่ความสุขแท้ได้ การรักษาสังจะ

ที่ถูกต้องจึงต้องเข้าใจตามภาษาที่ศาสนาสื่อสารตรง ๆ จากภาษาดั้งเดิมหรือจากตัว Text ในแบบต้นฉบับจึงจะสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อความสุขแท้ได้อย่างไม่ผิดเพี้ยนตามวัตถุประสงค์ของศาสนา แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า การตีความดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งได้ ข้อสรุปดังกล่าวเกิดจากการตีความที่ละเลยในเรื่องของการรับผลจากการรักษาสัจจะในระดับปัจเจก ซึ่งผลจากการรักษาสัจจะนั้นผู้ที่ทำการรักษาสัจจะย่อมได้ผลประจักษ์กับตนเองในเบื้องต้น แต่จะเห็นผลได้ระดับไหนนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง การที่ตนเองได้รับผลถือเป็นสัจจะจากการปฏิบัติ การปฏิเสธผลเหล่านั้นอย่างเด็ดขาดว่าไม่จริงหรือไม่ถูกต้องตามคัมภีร์จึงเป็นการหลอกตนเองหรือไม่ยอมรับผลของสัจจะในเบื้องต้น ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและการรักษาสัจจะพระพุทธเจ้าทรงให้เกณฑ์ไว้ใน “เกสปุตตสูตร” (อง. ติก. 20/505/180 - 183) ดังนี้ “เมื่อใดสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านั้นเป็นกุศลหรือมีโทษเมื่อนั้นพึงละเสีย และเมื่อใดสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านั้นเป็นกุศลหรือไม่มีโทษ เมื่อนั้นพึงถือปฏิบัติ” เกณฑ์นี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัจจะกับตัวผู้รักษาสัจจะ ซึ่งผู้รักษาสัจจะต้องปฏิบัติและสอบสวนจนรู้ได้ด้วยตนเองว่าผลที่ได้เป็นเช่นไร เช่น ความดีนั้นผู้ที่ทำดีจะต้องรู้สึกว่าได้มีความสุขจากใจตนเองที่ได้ทำดีด้วย ไม่ใช่เชื่อและศรัทธาโดยที่ไม่รู้สึกหรือคิดเอา ความสุขแท้จากศาสนาจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความจริง ความดี ความงาม ที่ส่งผลให้ผู้รักษาสัจจะได้รับเฉพาะตน ซึ่งสอดคล้องกับ เมธา หริมเทพาธิป (2557) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “เกณฑ์ตัดสินความจริงตามหลักกาลามสูตร: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัยและวิจารณ์” ผลการวิจัยพบว่า สารสำคัญของกาลามสูตรแบ่งไว้ 3 ตอน 1) อย่าเพิ่งเชื่ออะไรง่าย ๆ 2) ควรเชื่ออย่างมีวิจารณ์ญาณ และ 3) เชื่ออย่างมีวิจารณ์ญาณแล้วดีอย่างไร

ปรมาตมสัจจะเป็นสิ่งที่จริงอยู่อย่างนั้น แต่สมมติสัจจะเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทซึ่งมนุษย์ต้องอาศัยสมมติสัจจะในการอยู่ร่วมกันจึงต้องมีการ สร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา ร่วมกับผู้อื่นและสังคมในปัจจุบัน การรักษาสัจจะจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบทโดยที่ไม่ทิ้งแก่นแท้ของตนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูธรรมศาสนโมสิต (2560) ได้อธิบายว่า พระไตรปิฎกมีการสังคายนา ตัวบทจึงมีการเปลี่ยน จากภาษาที่พระพุทธองค์ทรงใช้จริงมาเป็นภาษาบาลีตามที่สังคายนาใช้ เมื่อตัวบทเปลี่ยนคำอธิบายก็ย่อมเปลี่ยน โดยไม่เปลี่ยนสาระและเป้าหมาย ดังนั้น จึงไม่สามารถป้องกันสัทธรรมปฏิรูปได้นอกจากนี้ อรรถกถาจารย์เองก็ใช้วิธีทำความเข้าใจและอธิบายไปตามยุคสมัย ซึ่งต้องการการขยายความสำหรับยุคปัจจุบัน

การที่มนุษย์แต่ละบุคคลควรรักษาสัจจะของตนเปรียบเหมือนกับการรักษาความจริงที่ตนเชื่อถือเป็น การมีความจริงในตนเองเทียบได้กับการมีปรัชญาของตนเอง สอดคล้องกับที่ กิริติ บุญเจือ (2551) ได้อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนมีปรัชญาของตนเองไม่แบบใดก็แบบหนึ่งทุกคน ปรัชญาที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความยุ่งยากในชีวิต นับตั้งแต่ตัดสินใจจนถึงการปฏิบัติ ปรัชญาที่เหมาะสมจะทำให้มีความอบอุ่นใจในการดำรงชีพ มีความพอใจกับสภาพปัจจุบันของชีวิต และกล้าตัดสินใจทุกอย่างด้วยความเชื่อมั่นในตัวเอง...การที่มนุษย์ทุกคนมีปรัชญาของตนเองหรือมีสัจจะของตนเองนั้นไม่ได้หมายความว่ามนุษย์ทุกคนจะรู้หรือเข้าใจในสัจจะที่ตนยึดถือ การเข้าใจตนเองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่มนุษย์ส่วนมากมักจะมองหาหรือทำความเข้าใจเป็นลำดับท้าย ๆ เพราะต้องใช้เวลาไปกับการเอาตัวรอดและเติบโตในสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้ชีวิตโดยไม่รู้จักรักสัจจะหรือวิถีชีวิตของตน เอนก สุวรรณบัณฑิต (2565) อธิบายไว้ว่า ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง รื้อฟื้นความเข้าใจใหม่จาก

ปรัชญายุคกลาง โดยเห็นว่า วิธีของชีวิตเป็นการเคารพคุณค่าของชีวิตและชะตาของแต่ละบุคคล การตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของแต่ละคน พึ่งเริ่มจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง จากนั้นเลือกสรรวิถีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตน โดยทดลองใช้ชีวิตแบบนั้น ๆ และตัดสินใจเลือกในที่สุด เมื่อตัดสินใจเลือกแล้วก็ปฏิบัติตามวิถีการดำเนินชีวิตนั้นจนเกิดเป็นความประพฤติดีเพื่อตรงไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต (เฉพาะตน) โดยต้องรับผิดชอบต่อผลตามที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติของตนตลอดช่วงชีวิตนั้นอย่างเต็มสมบูรณ์พร้อม

การรักษาสังจะตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางจึงเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในปัจจุบัน สังจะของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นตามกรอบความคิดของแต่ละคน ที่ทุกคนบอกว่าเป็นความจริงนั้นเป็นความจริงเฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งรับรู้ได้ตามทักษะความชำนาญของตนเอง สิ่งที่ทุกคนนำมากล่าวจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์เฉพาะส่วนของบุคคล ซึ่งไม่ใช่ความจริงสากล เพราะทุกคนไม่สามารถเข้าถึงความจริงสากลได้ ดังนั้น จึงควรร่วมมือกัน เพื่อสรุปความคิดเห็นที่ทุกคนได้รับรู้ไว้เป็นข้อมูลและแสดงความคิดเห็นให้ปรากฏแก่คนอื่นที่ไม่รู้ได้รู้โดยทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความก้าวหน้าในการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ในโลกต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ริช ทาแกว (2562: 36) ที่อธิบายว่า ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางเชื่อว่าแต่ละคนมีระบบเครือข่ายของตนเอง ซึ่งเทียบกับผู้อื่นก็จะเหมือนบ้าง ต่างบ้าง แต่ละคนจะสร้างระบบของตนเอง เมื่อเทียบแล้วจะมีส่วนเหมือนและส่วนต่าง ส่วนที่เหมือนกันก็ร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลงานและแบ่งปันซึ่งกันและกัน ส่วนที่ต่าง ก็ยกย่องเป็นพรสวรรค์ของแต่ละคน เป็นทักษะเฉพาะของแต่ละบุคคล

กล่าวโดยสรุป การรักษาสังจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลางสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยยุคปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่มักจะนำสังจะมาอ้างอิงความชอบธรรมในการกระทำของตนเอง ทุกคนจึงมีการรักษาสังจะของตนเองเพื่อเป้าหมายของชีวิตไม่แบบใดก็แบบหนึ่งทุกคน ไม่ว่าแต่ละคนจะมีเป้าหมายของชีวิตต่างกันอย่างไร แต่การรักษาสังจะที่เหมาะสมนั้นจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชีวิต เพราะโลกภายนอกมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตัวเราเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในโลกร่วมกับบุคคลและสรรพสิ่งอื่นจึงควรทำความเข้าใจสังจะทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยมุ่งเน้นความสุขแท้จากความเป็นจริงร่วมกัน โดยใช้พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขแท้ของชีวิตในแต่ละช่วงวัยและทุกบริบทของแต่ละบุคคล ซึ่งการมองตามทรรศนะปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนี้ทำให้มุมมองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามความต้องการของมนุษยชาติ

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การรักษาสังจะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง” สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาเพื่อทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่ต้องปรับตัวตามกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ผลจากการศึกษาทำให้พบว่าเรื่องการรักษาสังจะเป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญต่อการเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม จึงควรจัดทำแบบแผนการรักษาสังจะตามหลักปรัชญากระบวนการนวยุคสายกลาง เพื่อใช้

เป็นกุญแจสำคัญในการสอนนักเรียน นักศึกษา ให้เข้าใจรูปแบบการรักษาสัจจะของชีวิตในแต่ละรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพหุเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาหลักการรักษาสัจจะเพื่อเข้าใจตนเอง
2. ควรศึกษาหลักการรักษาสัจจะเพื่อเข้าใจผู้อื่น
3. ควรศึกษาหลักการรักษาสัจจะเพื่อเข้าใจสังคม

บรรณานุกรม

- กิริติ บุญเจือ. (2545). **ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เซนต์จอห์น.
- _____. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เซน ปรีณติง.
- การศาสนา, กรม. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระครูธรรมศาสนโฆสิต (ภิญโญ ปานดำรง). (2560). **การตีความมรรคมีองค์ 8 ตามหลักหลักนวยุคสาย กลาง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัยและวิธาน**. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม).
- เมธา หริมเทพาธิป. (2557). **“เกณฑ์ตัดสินความจริงตามหลักกาลามสูตร : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”**.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รวีช ตาแก้ว. (2557). **“ความหมายของคำ “ติงาม” ในบริบทวัฒนธรรมไทย”: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”**.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Sen, A. (1982). **Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation**. New York: Clarendon.